

Nr 136.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärenden SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg fråga angående statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt och anför härvid följande:

1935 års riksdag godkände allmänna grunder för statsbidrag till undervisningslokaler för folkskoleväsendet. På grundval härav utfärdades den 6 mars 1936 kungörelse (nr 45) angående sådant statsbidrag, vilken trädde i kraft den 10 mars 1936.

Enligt nämnda kungörelse äger skoldistrikt enligt de grunder och i den ordning, som i kungörelsen stadgas, erhålla statsbidrag till bland annat anskaffande av nya undervisningslokaler. Såsom förutsättning för erhållande

av sådant byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler gäller, att Kungl. Maj:t — eller i vissa fall vederbörande länsstyrelse — lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande. I samband härmed fastställes den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas. Statsbidraget utgår med $\frac{3}{4}$ av de styrkta kostnaderna för byggnadsföretaget, i den mån dessa icke överstiga den högsta fastställda kostnadssumman samt äro av beskaffenhet att kunna inräknas i nämnda summa (bidragsunderlaget). Därest bidragsunderlaget ej överstiger 5,000 kronor, utgår dock statsbidrag med endast hälften av bidragsunderlaget. Sedan undervisningslokalerna blivit avsynade och godkända, fastställer länsstyrelsen byggnadsbidragets belopp. Överstiger beloppet 2,500 kronor, skall detsamma i regel fördelas med lika belopp på 25 redovisningsår, räknat från och med det redovisningsår, då byggnadsarbetena godkäfts.

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligger nu en ansökan om statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt enligt andra grunder än som föreskrivits i nämnda kungörelse.

Av handlingarna inhämtas följande:

Tännäs kommun omfattar Tännäs och Ljusnedals församlingar. Inom Tännäs skoldistrikt, som består av Tännäs församling, upprätthålles bland annat Funäsdalens skola, anordnad enligt B 1-formen i undervisningsplanen för rikets folkskolor. Skollokalerna äro inrymda i två skolhus. Det ena skolhuset byggdes år 1848—49, utdömdes år 1901 men togs åter i bruk år 1918 i samband med omorganisation av skolväsendet i distriktet. Det andra skolhuset byggdes år 1902. Undervisningslokaler för gymnastik, gosslöjd och hushållsgöromål saknas.

I en den 22 februari 1935 dagtecknad ansökning anhöll *skolrådet* i distriktet, att ombyggnad av förstnämnda skolhus måtte få utföras såsom kommunalt beredskapsarbete. Enligt intyg den 15 februari 1935 av provinsialläkaren i Hede distrikt vore skollokalerna sedan flera år i sådant bristfälligt skick, att de borde underkastas en grundlig renovering för att bliva användbara för sitt ändamål. I ansökningen åberopades, att bristfälligheterna ej kunnat avhjälpas, då Tännäs församling vore synnerligen skattetyngd och hade ett ringa skatteunderlag (1,965 skattekrönor på 2,076 invånare år 1934). Sedermera ändrades ansökningen därhän, att i stället för ombyggnad av det äldre skolhuset, som vore av stor kulturhistorisk betydelse och förutsattes skola flyttas till Funäsdalens fornminnesmuseum, skulle uppföras ett nytt skolhus.

Sedan länsstyrelsen i Jämtlands län i yttrande över ansökningen framhållit, att arbetslöshet icke rädde inom Tännäs kommun, lämnade Kungl. Maj:t genom beslut den 10 september 1936 ansökningen utan bifall.

I en den 29 december 1937 dagtecknad skrift anhöll härefter *skolrådet* ånyo, att sist omnämnda byggnadsföretag, kostnadsberäknat till 88,800 kronor, måtte få utföras såsom kommunalt beredskapsarbete. Därvid framhölls, att skoldistriktet med hänsyn till bestämmelserna i förutnämnda kungörelse angående utbetalning av byggnadsbidrag till nya undervisningslokaler vore nödsakat att upptaga lån för byggnadsföretagets utförande, enär skoldistriktet varken kunde eller finge uttaxera byggnadskostnaderna under ett år. Räntorna å ett sådant lån skulle uppgå till betydande belopp.

För Tännäs skattetyngda församling bleve en sådan extra utgift alltför betungande. Å det lån, som upptagits år 1901 för det skolhusbygge, vilket nu måste ombyggas och moderniseras, återstode ännu nio amorteringsår. Trots en ytterligt driven sparsamhet hade uttaxeringen under de senaste åren varierat mellan 16—18 kronor per skattekrona. Framdeles torde skatterna ytterligare ökas på grund av nya och vidgade uppgifter för den kommunala verksamheten. Fördenskull hade skoldistriktet icke kunnat och kunde icke inom en snar framtid utföra detta arbete på annat sätt än som nu begärdes. Församlingen vore villig att emottaga arbetslösa från närmaste arbetslöshetsdistrikt för den händelse arbetslösheten inom Tännäs kommun icke ensamt kunde motivera arbetets utförande.

I yttrande den 9 februari 1938 över denna framställning anförde *länsstyrelsen* bland annat följande:

I Tännäs församling utgjorde antalet skattekronor enligt 1937 års taxering 1,959 kronor. Härå hade utdebiterats till borgerliga kommunen 7,05 kronor, församlingen 2,13 kronor, skoldistriktet 3,92 kronor, vägdistriktet 3,52 kronor och landstinget 3,30 kronor eller tillhopa 19,92 kronor per skattekrona. Den hjälp vid anskaffande av nya undervisningslokaler, som 1936 års förutnämnda kungörelse lämnade skoldistriktet, kunde icke anses ändamålsenlig, då det gällde ett distrikt med så begränsade ekonomiska resurser som Tännäs skoldistrikt. Mest angeläget vore det nämligen för skoldistriktet att omedelbart utan betungande villkor erhålla nödigt förlagskapital för byggnadsföretaget. Bistånd i sådant avseende kunde icke erhållas enligt kungörelsen, när dess bestämmelser stadgade utbetalning av statsbidraget under en följd av år, sedan byggnadsarbetena godkänts.

På grund av det höga skattetrycket i Tännäs församling, den stora skuldördan samt befolkningens ringa förmåga att bidra till kostnaderna för de kommunala välfärdsanordningarna föreläge det utan tvivel ett stort behov av särskild hjälp från det allmännas sida för denna trängande skolfrågas ordnande.

Då det emellertid för närvarande icke rårde arbetslöshet inom Tännäs kommun, syntes det länsstyrelsen, som om medel, anslagna för arbetslöshetens bekämpande, icke torde kunna tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Däremot tillstyrktes, att skoldistriktet på lämpliga villkor erhöle största möjliga anslag av andra statsmedel som kunde användas härför.

Sedan *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 12 april 1938 avstyrkt bifall till ansökningen med hänsyn till den föreslagna nybyggnadens utformning, lät skolrådet upprätta nytt byggnadsförslag. Enligt detta skulle någon ombyggnad överhuvud ej ske utan i stället en ny byggnad uppföras, större än den tidigare föreslagna. Kostnaderna för nybyggnaden med inventarier beräknades till 157,800 kronor. Nybyggnaden skulle inrymma 5 klassrum, gymnastiksal, slöjdsal, skolkökslokaler, frukostrum, lärarrum, biblioteksrum, badavdelning m. m.

Skolrådet anhöll härefter om statsbidrag med högsta möjliga belopp till sistnämnda byggnadsföretags utförande. Därvid framhölls, att förste provinsialläkaren i länet i sin tjänsteberättelse för år 1938 ånyo utdömt skollokalerna i Funäsdalen såsom varande i sådant skick, att de borde stängas för skoländamål. Skoldistriktet saknade möjlighet, att med anlåtande av de utvägar, som eljest stode till buds för anskaffning av nödiga skollokaler, lösa skolbyggnadsfrågan på ett sätt, som kunde motstå tidens krav.

I anledning härav inhämtades ånyo yttrande från *skolöverstyrelsen*, som i utlåtande den 20 september 1938 anförde bland annat följande:

Överstyrelsen hade ej något att erinra mot det senast upprättade byggnadsförslaget.

I Tännäs skoldistrikt finnes 2 folkskolor och en mindre folkskola. Avstånden från Funäsdalens skola till distriktets övriga skolor uppginge till respektive 20 och 19 kilometer och till närmaste skola inom annat skoldistrikt 6 kilometer.

Antalet lärjungar vid Funäsdalens skola utgjorde läsåret 1937—38 25 i klasserna 1—2, 26 i klasserna 3—4 och 18 i klasserna 5—6. Under den tid, som kunde överblickas, beräknades lärjungeantalet årligen i klasserna 1—2 med undantag för läsåren 1942—43 och 1943—44, då antalet beräknades till 32 och 34, uppgå till högst 26 och i medeltal 25, i klasserna 3—4 till lägst 21 och högst 32 samt i klasserna 5—6 till lägst 21 och högst 31. Infördes ett sjunde skolår, beräknades lärjungeantalet i klasserna 5—7 från och med läsåret 1940—41 årligen uppgå till respektive 38, 34, 37, 35 och 38. Nu befintliga skolområdet tillhörande barn, födda under tiden 1931—37, hade uppgivits till respektive 12, 10, 16, 10, 22, 12 och 12.

Med hänsyn såväl till nuvarande antal lärjungar i skolan som till födelse-talen, vilka med undantag för år 1935 hölle sig vid ett genomsnitt av 12, syntes antalet behövliga lärartjänster kunna beräknas till en och vissa år 2 för småskolestadiet samt till 3 för folkskolestadiet.

Befintliga undervisningslokaler befunde sig i högst undermåligt skick. Undervisningslokaler för gymnastik, gosslöjd och hushållsgöromål saknades.

Överstyrelsen ansåge det med hänsyn till de gränsfall, då småskolestadiet måste delas på två läraravdelningar, vara välbetänkt att i nybyggnaden räkna med 5 klassrum, varav ett reservrum, som vid behov kunde brukas av fortsättningskolan.

På grund av vad sålunda anförts hade överstyrelsen från de synpunkter, överstyrelsen hade att anlägga på den föreliggande framställningen, intet att erinra mot bifall till densamma.

Statens arbetslöshetskommission, som yttrat sig i ärendet den 14 oktober 1938, avstyrkte användande av medel, anslagna till arbetslöshetens bekämpande, för det med ansökningen avsedda ändamålet. Såsom skäl härför åberopades i huvudsak, att inga arbetslösa finnes anmälda inom Tännäs kommun, att svårigheter visat sig vara förknippade med hänvisning av arbetslösa från hemorten till avlägset belägna arbeten samt att förhållandena på arbetsmarknaden inom Tännäs kommun icke vore sådana, att arbetare från annan kommun kunde väntas erhålla arbete inom kommunen efter det ifrågasatta beredskapsarbetets upphörande.

Departement-
schefen.

I betraktande av de särskilda omständigheterna i förevarande fall synes mig kunna ifrågasättas, huruvida icke staten bör i någon form lämna skoldistriktet hjälp utöver den, som beredes i form av byggnadsbidrag enligt förutnämnda kungörelse. Då någon påvisbar arbetslöshet icke råder inom skoldistriktet, torde byggnadsföretaget ej kunna utföras såsom kommunalt beredskapsarbete. En enligt mitt förmenande rimlig lösning synes vara, att i detta fall dispens medges från gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag till nya byggnader för folkskoleväsendet i syfte att i möjligaste mån nedbringa skoldistriktets av byggnadsföretaget föranledda låneutgifter. Jag vill i detta sammanhang erinra, att enligt den numera

upphävda kungörelsen den 5 november 1924 (nr 468) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter sådant statsbidrag kunde lyftas med hälften vid byggnadsarbetets påbörjande, med en fjärdedel, då byggnaden var under tak, och med återstoden, sedan byggnaden avsynats och godkänts. Motsvarande bestämmelser pläga föreskrivas i fråga om skolhusbygge, som utföres såsom kommunalt beredskapsarbete.

Om nu förevarande statsbidrag utbetalas på detta sätt, torde skoldistriktet erhålla möjligheter att utföra ifrågavarande byggnadsföretag. Jag förordar därför, att statsbidrag till byggnadsföretaget utbetalas på angivet sätt. Däremot finner jag det icke tillrädligt att i annat avseende medgiva undantag från gällande föreskrifter om statsbidrag till nya byggnader för folkskoleväsendet. Sålunda bör i vanlig ordning tillstånd till byggnadsföretagets utförande lämnas och den högsta kostnadssumma fastställas, varå stadgat byggnadsbidrag må utgå. I detta sammanhang vill jag framhålla, att vissa beskärningar och förenklingar i byggnadsprogrammet synas kunna utan större olägenheter vidtagas. Önskvärldheten härav bör vid ärendets fortsatta handläggning beaktas.

Den föreliggande frågan om undantag i detta fall från gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag av denna art torde med hänsyn till 1935 års riksdags i ämnet fattade beslut böra underställas riksdagen. De i årets statsverksproposition verkställda beräkningarna för budgetåret 1939/40 av vederbörande riksstatsanslag torde icke nämnvärt påverkas av ett bifall till vad av mig föreslagits.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att statsbidrag till ifrågavarande byggnadsföretag inom Tännäs skoldistrikt må, utan hinder av gällande bestämmelser angående utbetalning av sådant byggnadsbidrag, utbetalas med hälften vid byggnadsarbetets påbörjande, med en fjärdedel, då byggnaden är under tak, och med återstoden, då byggnaden avsynats och godkänts.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.